

АГГРАР

Глас Српске

ДОДАТАК
РЕАЛИЗОВАН
У САРАДЊИ СА
МИНИСТАРСТВОМ
ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И
ВОДОПРИВРЕДЕ
РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ

сриједа, 27. јул 2022.

ТЕМА

Влада Српске
до сада у
опрему
уложила 25
милиона КМ

Климатске промјене и противградна
заштита код нас и у региону

Српска од града штити 1,4 милиона хектара простора

ПИСАО: **ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ**
veljkoz@glassrpske.com

Сезона 2022, односно првих шест мјесеци ове године, када је у питању противградна заштита у Републици Српској, била је изузетно заштјевна и динамична. Јавно предузеће које се бави овим послом до сада је активирало своје противградне системе у 39 наврата, од чега су у готово половини случајева забиљежени градоносни облаци који су методолошки задовољавали све критери-

јуме опасности од града.

- На њих смо испалили више од 820 противградних ракета. Примјера ради, током прошле године, за цијелу сезону испалили смо 630 ових ракета. Оно што нас радује, али и говори да добар посао обављамо јесте да током ових првих шест мјесеци нисмо имали већих појава града и значајне штете на брањеном подручју, што није случај са земљама у околици, чему смо, примјера ради, могли свједочити у Хрватској, коју је у неколико наврата погодио град и величине тенниске лоптице - каже директор Противградне превентиве Републике Српске Тихомир Дејановић.

ЗАХВАЛНОСТ

Дејановић каже да успешни резултати овог јавног предузећа не би били могући без помоћи Владе Српске и ресорног министарства, који су омогућили адекватну техничку опремљеност.

- Похвалу бих упутио и свим запосленима, људима који стоје на киши, грмљавини и које често туче град и осјете на властитој кожи силу природу. Они све ове године савјесно обављају свој посао за који су ангажовани - рекао је Дејановић.

ПОКРИВЕНОСТ

Јавно предузеће "Противградна превентивна", како каже Дејановић, тренутно "покрива" чак 38 локалних управа у Српској и ФБиХ, као и Брчко дистрикт, са више од 1,4 милиона хектара штићеног простора.

- Имамо три противградна центра, Нова Топола, Бијељина и Требиње. Ту су и два радарска центра на Борји и Јахорини, који су опремљени најмодернијим америчким метеоролошким радарима "ентерпрајз електроник". Осим тога ту је и 200 класичних противградних станица са стријелцима и 35 приземних генератора сребро-јодида. Све побројано поседујемо захваљујући Влади Српске, односно нашем ресорном Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, који су препознали да је прави одговор на климатске промјене активна заштита од града те су у наше предузеће до сада уложили око 25 милиона марака. Због тога данас можемо говорити о успјешним резултатима нашег рада. Имамо нову технику коју сталним усавршавањем наших кадрова користимо до максимума - истакао је Дејановић.

Што се тиче противградних ракета у ову сезону предузећа је ушло са 2.650 преосталих из прошлогодишње сезоне и 320 добијених по оквирним споразумима од прошле године. Поред тога, по овогодишњим оквирним споразумима са произвођачима из Србије предузеће је испоручено још 980 ракета, што би, како је је појаснио Дејановић, требало да буде довољно за овогодишњу сезону.

- Наравно, ако се интензитет непогода настави, тражићемо додатна средства од нашег ресорног министарства, а искористићу прилику да им захвалим, јер су нам средства за ракете обезбједили прије почетка овогодишње сезоне - поручио је он.

САРАДЊА

На питање које су новине у раду овог стратешког јавног предузећа и какви су планови унапређења ове дјелатности током ове године Дејановић појашњава да је новина што је од ове године у функцији и метеоролошки радар на Јахорини, који омогућава бољу противградну заштиту источног дијела Српске и БиХ, као и Републике Србије.

Од ове године и на главном Противградном центру у Новој Тополи дежурају четири метеоролога, што је више метеоролога него што има иједан хидрометеоролошки завод у БиХ, а то је и највећи број метеоролога, не само у региону, него и у Европи који је запослен на једном противградном центру.

Управо из наведеног, како је навео Дејановић, утрошак противградних ракета за заштиту од града у Републици Српској је минималан, а ефекти заштите видљиви.

- Препознали су то и у Влади Републике Србије, ко-

ја је са милион евра финансирао изградњу мреже од 30 аутоматских противградних станица у региону Подриња, скупа са пратећом мрежом комуникационих стубова. Тај пројекат треба да завршимо до краја ове године и он ће омогућити бољу противградну заштиту истока Републике Српске, па и БиХ, те на крају западног дијела Републике Србије, на чије подручје највише градоносних облака долази са наше стране. Такође морам напоменути да до краја овогодишње противградне сезоне планирамо завршити комплетну мрежу аутоматских противградних станица и у источној Херцеговини те поред већ изграђених 10 станица на подручју Требиња планирамо да цијелу мрежу пустимо у тестни рад, дакле свих 25 станица, колико је потребно да се овај дио Републике Српске покрије противградном заштитом - каже Дејановић.

ПРОБЛЕМИ

Према подацима Свјетске метеоролошке организације штета од града у умјереним географским ширинама повећана је четири до пет пута, што се сматра последицом антропогеног утицаја на климу - загађење и загријавање атмосфере.

Све су чешћа олујно-непогодна стања, а зона јаким градоносних олуја се помера ка сјеверу, тако да се оне, прашене и торнадима, све чешће јављају тамо гдје их у прошлости није било.

Према мишљењу Дејановића, нема сумње да ће се у будућности наставити тренд повећања учесталости и интензитета атмосферских непогода, како у свијету, тако и код нас.

- Површина на којој се данас у свијету у умјереним географским ширинама спроводи одбрана од града је преко 1.250 милиона квадратних километара. У нашем непосредном окружењу сузбијање града се спроводи у Аустрији, Мађарској, Румунији, Бугарској и Грчкој. Требало би да се спроводи и у Хрватској, гдје је на снази Закон о одбрани од града, којим је предвиђено да се од 1.

маја спроводи заштита противградним ракетама и приземним генераторима сребро-јодида, али се оно не спроводи - наводи Дејановић.

Објашњава како се елементарна атмосферска непогода, град и градоносни облак мијењају и просторно и временски, крећу се и не признају никакве границе. По правилу захватају много веће територије од територија омеђених државним границама и крећу се преко њих. Стога је, како каже, потребно да се на градоносне облаке дјелује у фази њиховог почетног развоја.

- Ваља подсјетити да се на овај начин најчешће не спречава падање града изнад мјеста дјеловања, већ његово падање на територији на коју облак тек треба да наиђе. Да би се постигао највећи могући ниво одбране од града, не смије се заборавити да што је већа територија

изнад које се спроводи методологија сузбијања града знатно је већа и сама ефикасност засијавања, како називамо уношење метеоролошког реагенса на бази сребро-јодида, било противградним ракетама, било генераторима са земље или авиона. Из тих разлога се дјелатност сузбијања града мора јединствено и цијеловито спроводити на што већој и компактнијој територији, односно тамо гдје има економског смисла да се штите пољопривредне културе, независно од државних, политичких или административних граница. Овај принцип јединствености брањене територије је тада и методолошки и економски најисплативији. Хрватска нам је први комшија и неспровођење активности с циљем противградне заштите на њеној територији представља потенцијалну опасност и за нас - упозорава овај стручњак.

СТАЊЕ У РЕГИОНУ

Сва облачност, како каже,

из сјеверних праваца кретања на наше подручје долази преко Хрватске и када њихова противградна заштита не дјелује, постоји потенцијална опасност да облачност у зрелој фази са већ формираним градом дође на просторе Српске и БиХ и тада се смањују ефекти дејства, јер је немогуће сузити већ формиран град и он, по законима физике, када надвлада тежином узлазну струјања у облаку мора негдје пасти.

- По том питању сам се обраћао Влади Републике Хрватске, председнику Хрватске и директорици њихових хидрометеоролошког завода бар три пута од 2017. године, да их упозорим на све то, али прије свега да не поштују закон који је на снази. Никада нисам добио одговор ни од једне стране, а код њих се штете од града само ређају. Једино је добро што нам Хрватска дође као добра контролна територија када компарирамо да ли смо успјешни или не. У Хрватској су штете од града огромне и оне се на годишњем нивоу крећу на десетине милиона евра. Илустративан је 25. јун прошле, 2021. године, када смо ми дејствовали на облак који је кренуо од Челинца и испалили неких 40 противградних ракета и код нас је дао појаву суграднице у пљуску, без штете, а када је прешао у Хрватску и када је након неких 20 километара ваздушне линије престало дејство сребро-јодида који смо ми унијели, почео је да пада град величине тенниске лоптице и страдала је цијела Пожешка котлина, пољопривреда, објекти, кровови, аутомобили - наводи Дејановић.

ХРВАТСКА ГОДИНАМА ИЗБЈЕГАВА ПОЗИВЕ НА САРАДЊУ

Када је у питању Србија, што се тиче штете од града и противградне заштите, објашњава како је с њом пуно теже компарирати податке, јер је њихова брањена територија практично читава република. Они бране више од 7,7 милиона хектара наспрам 1,4 милиона у Српској те је самим тим и већа вјероватноћа да се на толиком простору десе јаке непогоде.

Иначе, Србија располаже са 13 радарских центара и више од 1.400 противградних станица, са којих у просјеку буде испаљено преко 10.000 ракета у сезони.

- Сматрам да је Српска у региону технички најопремијенија овим системима заштите од града и што је значајно нагласити, методолошки смо најдаље отишли управо користећи максимум од могућности радарске технике у комбинацији са науком, односно метеорологијом - додао је Дејановић.

ОД 2023. И РЕГИОН ПОДРИЊА ПОД ВЕЋОМ ЗАШТИТОМ

Бољки у шумарству је увијек било. Има их и даље. Боримо се против њих, али ако упоредимо тренутно стање у овом јавном предузећу са претходним периодом, оно је сигурно боље. То је посебно примјетно у сегменту шумарске производње, каже Зубић

РАЗГОВАРАО: ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ
veljkoz@glassrpske.com

Тренутно стање у сектору шумарства, односно у јавном предузећу "Шуме Републике Српске", с обзиром на све изазове које са собом носи актуелна економска и финансијска криза која тресе читав свијет, задовољавајуће је, па чак и боље уколико се направи поређење са претходним периодом.

Каже ово у интервјуу за "Глас Српске" помоћник министра за ресор шумарства и ловства у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске Горан Зубић, анализирајући првих шест мјесеци пословања "Шума Српске".

- Бољки у шумарству је увијек било. Има их и даље. Боримо се против њих, али ако упоредимо тренутно стање у овом јавном предузећу са претходним периодом, оно је сигурно боље. То је посебно примјетно у сегменту шумарске производње. На основу извјештаја о извршењу производно-финансијског плана за првих шест мјесеци ове године, видимо те одређене позитивне помаке. Према овом извјештају, план производње је реализован у обиму од 95 одсто. Примјера ради, током прошле године то је било око 90 одсто. Значи, има одређених позитивних помака у унапређењу производње. Ипак, један од највећих проблема и даље остаје недостатак адекватне радне снаге. Послови у шумарству и шумарској производњи су специфични и захтијевају раднике са одређеним вјештинама и физичком спремом, а таквих је све мање на нашем тржишту. И то је проблем који је присутан у готово свим гранама привреде у Републици Српској због огромног одлива радне снаге у иностранство. Нажалост, то није заобилазило ни сектор шумарства - каже Зубић.

ГЛАС: Поменули сте шестомјесечни извјештај о пословању предузећа, да ли ће и даље бити пракса да они директори који су направили губитак буду

ИНТЕРВЈУ

ФОТО: ДРАЖАН ПОДРЕПОВИЋ

Горан Зубић, помоћник министра пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске

ПРЕДУЗЕЋЕ
БИ 2022.
ТРЕБАЛО ДА
ЗАВРШИ
У ПЛУСУ

Највећи проблем "Шума РС" недостатак радне снаге

ВЕЋЕ ПЛАТЕ

ГЛАС: Колика је тренутно просјечна плата у "Шумама Републике Српске"?

ЗУБИЋ: Цијена рада је недавно у договору послодавца са представницима синдиката подигнута за 20 марака, са 140 на 160 КМ. Колико се сјећам, прије тога је просјечна плата износила 860 марака, а сада би, након овог договора, требало да буде негде око 950.

смијењени?

ЗУБИЋ: Та пракса ће бити настављена и у наредном периоду. Министарство стално анализира резултате пословања овог стратешког предузећа и шумских газдинстава која у оквиру њега послују, али анализира услове у којима се та производња одвија. Некада се показе да је било и отежавајућих околности у пословању на које се није могло утицати. Једноставно, радило се о некој "вишој сили". У таквим случајевима не вршимо смјену руководећег кадра у газдинствима. Али у свим

другим случајевима, у којима се покаже и докаже да је дошло до злоупотребе службеног положаја и лоших пословних одлука које су нанијеле штету предузећу, тада се не либимо да направимо и одређене кадровске промјене. Тако ће бити и убудуће.

●●●
**ДИРЕКТОРИ
С "МИНУСОМ"
НЕЋЕ МОЋИ
ДА СЈЕДУ А
ФОТЕЉАМА**

ГЛАС: Какав је план сјече и производње за ову годину, те зашто је он прошле године био умањен?

ЗУБИЋ: Производно-финансијски план за ову годину је негде око два милиона и 30 хиљада кубика шумских дрвних сортимената, што је негде на нивоу прошле године. Током 2021. године проблеми који су се манифестовали кроз недостатак радне снаге и лоше временске услове довели су до тога да је планирана производња

реализована са свега 89 процената, односно око 200.000 кубика дрвних сортимената није посјечено и стављено на располагање нашој домаћој дрвној индустрији. Ако то изразимо у новцу, то је негдје око 20 милиона марака неоствареног, а планираног прихода јавног предузећа. Из тог разлога, поучено тим искуством, ресорно министарство је предузело низ мјера како би унаприједило производњу у овом јавном предузећу.

ГЛАС: Које су то мјере?

ЗУБИЋ: Одлучили смо да финансијски помогнемо услужним предузећима која обављају радове у шумарству да лакше и повољније дођу до одговарајуће механизације. Ради се о куповини шумских трактора. Расписали смо конкурс и позвали све извођаче радова који имају лиценцу и важеће уговоре са јавним предузећем да се јаве и конкуришу за куповину ових трактора. Одзив, нажалост, није био очекиван и задовољавајући. Јавило се само пар извођача радова, којима смо уплатили 40 одсто од укупне цијене и вриједности трактора. Претпостављам да је мала заинтересованост резултат глобалне економске и финансијске кризе у свијету, која је вјероватно многе натјерала да не улазе у нове инвестиције.

ГЛАС: Да ли је и колико ова криза утицала и на пословање самог јавног предузећа?

ЗУБИЋ: Утицала је много, јер су улазни трошкови због енормних цијена енергената знатно увећани. Свједоци смо огромног поскупљења нафте и нафтних деривата, како у свијету, тако и код нас, али и репроматеријала. Због тога је Влада Републике Српске недавно, а на приједлог ресорног министарства, донијела одлуку да се путем Компензационог фонда исплате одређене субвенције за шумарску производњу. Извођачи радова тако сада добијају 4,73 КМ по једном кубуку произведеног шумског дрвног сортимената.

ГЛАС: Да резимирамо. Какав пословни резултат "Шума Српске" очекујете на крају ове године?

ЗУБИЋ: И поред свих отежавајућих околности, очекујем позитиван пословни резултат. Поготово уколико се оствари планирани обим производње и ниво цијена дрвних сортимената. Колики би тај плус могао износити на крају године, тешко је рећи, јер ће на крајње пословање, поред већих поменутих фактора, утицати и поменуто подизање цијене рада у јавном предузећу. Наравно, у обзир треба узети и да је цијена дрвних сортимената само незначито подигнута почетком ове године. Можда су ове цијене могле бити и више, али Влада је заузела став да их не повећава како би очувала домаћи др-

вопрерађивачки сектор у условима отежаног пословања.

ГЛАС: Да ли су измирене сва дуговања јавног предузећа према општинама?

ЗУБИЋ: Према Закону о шумама, измирење обавеза од стране газдинстава према општинама на којима обављају своју дјелатност

обавља се након сваког квартала. Углавном се те обавезе испуњавају, али има и одређених кашњења. Постоји више разлога за то, а један од њих је што газдинства понекад због мањих прихода, али и потребе да прво исплате плате радницима и обавезе према извођачима радова, некада не стигну на вријеме да уплате

овај новац општинама.

Треба рећи и да у одређеним случајевима ни поједине општине на вријеме не достављају план утрошка тог новца, што им је законска обавеза. На тај њихов план ресорно министарство треба да да сагласност. Уколико она не постоји, односно план утрошка тог новца, јавно предузеће "Шуме Репу-

блике Српске" нема обавезу да општинама уплаћује новац на основу шумске накнаде, све док се сви наведени законски услови не остваре.

ГЛАС: Да ли се врши пошумљавање и у коликој мјери, те колико је оно данас ефикасно?

ЗУБИЋ: Као прво морам рећи, а што се понекад кроз поједине медије провлачи,

голих сјеча у јавном предузећу нема. То се не ради, иако постоји једна таква законска могућност у случајевима када је шума лошег квалитета. Ми то до сада нисмо радили због опасности да би могло доћи до ерозије земљишта и површина на којима је извршена та гола сјеча.

Када је у питању пошумљавање, оно се на годишњем нивоу спроведе на око 700 хектара шумског земљишта. Истина, те површине би могле бити и веће. Када је у питању успјех пошумљавања, једно вријеме нисмо били задовољни с тим, јер су били мали проценти садница које су се на крају и примиле. То смо препознали као озбиљан проблем, те смо у претходном периоду направиле одређене инвестиције у производњу контејнерских садница. Показало се да је овај систем садње много бољи од "класичног".

ИЗВОЂАЧИМА РАДОВА ПОМОЋ ПРИ КУПОВИНИ ТРАКТОРА

ГЛАС: Да ли се стало у крај нелегалној сјечи?

ЗУБИЋ: Нелегална сјеча је вјероватно нешто чему ћемо тешко стати у крај. Али, оно што можемо и што константно радимо јесте да се боримо против ње како бисмо је свели, да тако кажемо, у толерантне и "прихватљиве" границе. С времена на вријеме се врше контроле, како у самом јавном предузећу, тако и на нивоу самих газдинстава. Оне се спроведе у сарадњи са припадницима инспектората, али и полиције. Ако упоредимо резултате контрола у овој години са оним из прошле, може се примјети да је стање на том питању нешто боље. Број задокументованих крађа и нелегалне сјече је мањи.

ГЛАС: Прије пар година је у оквиру јавног предузећа успостављен и сектор који је требало да се бави и прикупљањем љековитог биља. Да ли је заживио и овај вид производње?

ЗУБИЋ: Јесте, али само у одређеној мјери. Није се могло ни очекивати да један такав сектор постане самоодржив у тако кратком периоду. Да подсетим, систематизацијом и реорганизацијом која је урађена на нивоу овог јавног предузећа формиран је и сектор за "остале шумске производе и шумску биомасу". На те послове распоређен је одређен број радника који у то вријеме нису били довољно упослени. Они данас остварују одређене приходе, али не у тој мјери да би могли бити самоодрживи. Очекујем да се и то промијени у њаредних неколико година, те да и овај сектор постане профитабилан и финансијски "независан" од матичног предузећа.